

การลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยกับหลัก ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

The death penalty in Thailand versus the principles of the protection of human dignity

พัชรินทร์ วิทยาเอกนันท์*

บรรเจิด สิงคะเนติ**

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ศึกษาการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทยกับหลักความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวความคิดการลงโทษประหารชีวิตและหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ว่าแท้จริงแล้วการที่รัฐให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะทำให้แนวความคิดการลงโทษประหารชีวิตที่มีอยู่เปลี่ยนแปลงในทิศทางที่สอดคล้องกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากขึ้นเพียงใด

วิธีการศึกษาใช้การศึกษาทางนิติศาสตร์เน้นการศึกษาจากเอกสาร โดยศึกษาแนวความคิดกฎหมายภายใน กฎหมายระหว่างประเทศ กติการะหว่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษประหารชีวิตกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ผลการศึกษาพบว่าการลงโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการบังคับตามกฎหมายอาญาที่รุนแรงที่สุด โดยเป็นการทำร้ายชีวิตของผู้ต้องโทษไม่ให้มีสิทธิดำรงอยู่อีกต่อไป เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในการที่จะคุ้มครองสิทธิของมนุษย์อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีมาโดยธรรมชาติ ซึ่งแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตและหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความผูกพันทั้งตามกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายใน ในส่วนความผูกพันตามกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกได้แก่ ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

*นักศึกษาลัทธิสุตตรนิตยศาสตร์ดุสิตบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

**ศาสตราจารย์ ดร. ประธานหลักสูตรนิตยศาสตร์ดุสิตบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ค.ศ. 1948 กำหนดมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกัน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 กติกาข้อ 6 (2) กำหนดเพียงเงื่อนไขสำหรับประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่กระทำความผิด และพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มุ่งหมายให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตกับอาชญากรรมทุกประเภท ซึ่งประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบัน ทำให้การลงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายของประเทศไทยถึงแม้เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แต่ก็ไม่เป็นการขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ ด้วยเหตุที่กฎหมายระหว่างประเทศไม่ได้กำหนดข้อห้ามการลงโทษประหารชีวิต ส่วนความผูกพันตามกฎหมายภายในพบว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้รับการยอมรับและได้รับการคุ้มครองในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศและเป็นหลักประกันในสิทธิในชีวิตร่างกายซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังได้จำกัดอำนาจรัฐไว้ในมาตรา 26 ว่าการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ แต่พบว่ากฎหมายอาญา รวมทั้งกฎหมายพิเศษหลายฉบับมีบทบัญญัติลงโทษประหารชีวิต ซึ่งการลงโทษประหารชีวิตถึงแม้จะเป็นมาตรการที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์แห่งการลงโทษแต่เป็นมาตรการที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิในชีวิตอันเป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐยอมรับและได้รับรองคุ้มครองไว้ ดังนั้น บทบัญญัติการลงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายดังกล่าวจึงขัดต่อหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ

ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทลงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายอาญาและกฎหมายพิเศษเป็นจำคุกตลอดชีวิตแทน และข้อค้นพบที่สำคัญคือ ถึงแม้กฎหมายระหว่างประเทศและจารีตประเพณีระหว่างประเทศก็ไม่ได้ห้ามการลงโทษประหารชีวิต แต่ทิศทางในอนาคตจารีตประเพณีระหว่างประเทศกำลังเป็นที่นิยมลัทธิการล้มเลิกการลงโทษประหารชีวิตมากขึ้น เหตุที่การลงโทษประหารชีวิตไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในการมีสิทธิในชีวิตอันเป็นสิทธิที่มีมาโดยธรรมชาติ การประหารชีวิตเป็นการทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่ากับเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้นมีความเป็นไปได้สูงในภายหน้าในการยกเลิกโทษประหารชีวิตจะถูกดำเนินการภายใต้การยอมรับโดยจารีตประเพณีระหว่างประเทศ

คำสำคัญ : โทษประหารชีวิต ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

Abstract

The objective of this study, the death penalty in Thailand versus the principles of the protection of human dignity, was to investigate the concepts of death penalty and the principles of human dignity protection. The study focused on examining to what extent the government's current protection of human dignity would actually change the concepts of death penalty to be consistent with the human dignity.

The legal study approach was used for this study, emphasizing on examining documents, especially concepts of national laws, international laws, and international covenants related to death penalty and human dignity.

The study reveals that death penalty is the most severe criminal law enforcement measure, which hurt lives of the convict by terminating the right to continue living. It is a violation of human dignity as for a purpose to protect human right which is a basic right that comes naturally. The concepts of death penalty and the human dignity protection are bound by both international laws and national laws. Commitments under international laws which Thailand is a member include the Universal Declaration of Human Rights (1948), which indicates the commitment to protect people from the abuse of human rights and human dignity to each other. Another related law is the International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR (1966), where Article 6 (2) indicates only conditions for countries which have not abolished the death penalty that sentence of death may be imposed only for the most serious crimes in accordance with the law in force at the time of the commission of the crime. The Second Optional Protocol to the ICCPR is another international laws which aims at abandon all types of death penalty by which Thailand has not ratified. This means that the death penalty law in Thailand, which is considered abusive to human dignity, is not against the international laws. For this reason, international laws does not impose death penalty penalties. For the national laws, human dignity is recognized and protected in the constitution, the highest law of the country, and is a guarantee of the right in the body, which is the basic right. In addition, the constitution also limits the power of the state in Section 26 that the enactment of a law that limits the rights or liberties of a person must comply with the provisions of the constitution. In case the constitution does not prescribe the conditions, the law must not be against the rule of law, increase the burden or restrict the rights

or liberties of the person beyond reason which will affect the human dignity of the person. Nevertheless, there are many special laws which have provisions for death penalty, even though it is a measure to achieve the purpose of punishment, is a measure that affects the right to life, which destroys human dignity of the person, which is a fundamental right that the state recognizes and protects. Therefore, the provisions of the death penalty in such laws are contrary to the principle of protection of human dignity in accordance with the constitution.

In the author's point of view, the death penalty under the criminal laws and the special laws should be changed to life imprisonment instead. Another finding is that although international law and international customs do not prohibit the death penalty, the future direction of international customs is becoming more abolitionist of the death penalty. As the death penalty is not in line with the basic human rights standards of having the right in life, which comes naturally, the death penalty is a violation of human value as well as a violation of human dignity. Therefore, there is a high probability that the abolition of the death penalty will be carried out under international customs.

Keyword : Death penalty, Human dignity

บทนำ

การลงโทษประหารชีวิต เป็นมาตรการบังคับทางกฎหมายอาญา ในกรณีที่มีการกระทำละเมิดกฎหมายอาญา ผลของการกระทำละเมิดก็จะถูกลงโทษ และการลงโทษประหารชีวิตเป็นมาตรการบังคับที่รุนแรงที่สุด เพราะเป็นการทำร้ายชีวิตของมนุษย์ไม่ให้ดำรงอยู่อีกต่อไปโดยรัฐซึ่งเท่ากับเป็นการปฏิเสธสิทธิในการมีชีวิตอยู่ อันเป็นสิทธิพื้นฐานที่สุดของสิทธิมนุษยชน ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าการลงโทษผู้กระทำผิดกฎหมายอาญาถึงขั้นประหารชีวิตไม่ก่อให้เกิด

ประโยชน์ใดๆ ไม่มีหลักฐานใดที่แสดงให้เห็นว่าโทษประหารชีวิตให้ผลในเชิงปราบปราม ช่มชู้ไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างที่จะกระทำความผิด สภาวิจัยแห่งชาติของสถาบันการศึกษาแห่งชาติ (National Research Council of the National Academies) ในสหรัฐอเมริกา ยืนยันในรายงานฉบับวันที่ 18 เมษายน 2555 ว่า “งานวิจัยจนถึงปัจจุบันเกี่ยวกับผลจากการใช้โทษประหารต่อการก่ออาชญากรรมไม่มีส่วนใดที่บ่งชี้ว่าโทษประหารช่วยลด เพิ่ม หรือไม่มีผลใดๆ ต่ออัตราการฆาตกรรม”¹ ขณะเดียวกันสหพันธ์สิทธิมนุษยชนสากล (FIDH)

¹National Research Council, *Deterrence and the Death Penalty* Edited by Daniel S. Nagin and John V. Peppe (United States of America: The National Academies Press, 2012) 2.

ก็ได้คัดค้านและต่อต้านโทษประหารชีวิตโดยถือว่าโทษประหารชีวิตเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักการพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพเป็นอย่างยิ่ง²

Amnesty International (AI) หรือองค์กรนิรโทษกรรมสากล ซึ่งเป็นองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนในระดับสากลได้เปิดเผยข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถิติการใช้โทษประหารชีวิตทั่วโลกในรายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิตและการประหารชีวิต พบว่า ข้อมูลตัวเลขจนถึงวันที่ 19 ธันวาคม 2559 มีมากกว่าสองในสามของประเทศทั่วโลกได้ยกเลิกการประหารชีวิตในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติ โดยมี 141 ประเทศไม่มีกฎหมายให้ลงโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาญาทุกประเภท เป็นการยกเลิกประหารชีวิตในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติ มี 7 ประเทศยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาญาทั่วไปแต่ยังคงโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมบางประเภทเท่านั้น มี 30 ประเทศยังคงโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรมทั่วไปแต่ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาได้ระงับการลงโทษประหารชีวิตจึงถือได้ว่ายกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ และมี 57 ประเทศที่ยังคงบทลงโทษประหารชีวิตหนึ่งในกลุ่มนี้มีประเทศไทยรวมอยู่ด้วย³

การลงโทษประหารชีวิตในแต่ละประเทศมีวิธีการที่ความแตกต่างกันและวิธีที่ใช้ประหาร

ชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ การตัดศีรษะ การแขวนคอ การยิงเป้า การฉีดยา การใช้กระแสไฟฟ้า การรมแก๊ส การปาดด้วยก้อนหิน สำหรับประเทศไทยมีวิธีการลงโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญาที่แก้ไขใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2546 มาตรา 19 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิตให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย...” แต่เดิมผู้ใดต้องโทษประหารชีวิตให้เอาไปยิงเสียให้ตาย ต่อมาเปลี่ยนวิธีการลงโทษมาเป็นการฉีดยาหรือให้สารพิษให้ตาย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตได้รับความทรมานน้อยลง และเพื่อให้สอดคล้องกับปฏิญญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลที่ถูกทารุณโหดร้ายหรือถูกลงโทษอย่างไรมนุษยธรรม หลังจากประเทศไทยละเว้นจากการประหารชีวิตมาเป็นเวลา 6 ปี (ปี พ.ศ. 2546-2551) ได้นำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้อีกครั้งในปี 2552 ซึ่งเป็นนักโทษคดีอาสพติดสองรายแรกที่ถูกประหารชีวิตด้วยวิธีการฉีดยา จากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้กลุ่มเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย นำโดย ดร.แดนทอง บริน ประธานสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) หรือ UCL ส่งจดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรี (ในขณะนั้นคือ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2552 เรื่องการคัดค้านโทษประหารชีวิต และประณามการกระทำของรัฐบาลไทยที่นำโทษประหารชีวิตกลับมาใช้อีกครั้ง

² สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (UCL) สหพันธ์สิทธิมนุษยชนสากล (FIDH), *โทษประหารชีวิตในประเทศไทย* (กรุงเทพฯ: มาสเตอร์เพรส, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2549) 1.

³ Amnesty International, *Abolitionist and Retentionist Countries* (19 December 2016) Index number:ACT 50/3831/2016 <<https://www.amnesty.org/en/documents/act50/3831/2016/en>>

อีกทั้งร้องขอให้ประเทศไทยได้ไต่ตรองถึงพันธะสัญญาแห่งการเคารพสิทธิมนุษยชน⁴ และนับตั้งแต่นั้นปี พ.ศ. 2552 จนถึงปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยได้วางเว้นจากการประหารชีวิตนักโทษเด็ดขาดที่ต้องโทษประหารชีวิต

อย่างไรก็ดี ในสายตาของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมองว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยที่เป็นอยู่ยังไม่ได้สร้างความเชื่อมั่นในความถูกต้องและยุติธรรมอย่างแท้จริงโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางสังคมซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศที่ขาดโอกาสเรียกร้องสิทธิตามกฎหมายมีหลายคดีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นแพะรับบาป และถูกประหารชีวิต “ความจริงผมไม่ได้ทำหรือทำ แต่บังเอิญไปรู้จักและคลุกคลีอยู่ในกลุ่มที่ลงมือผู้คุมเหมารวมจับผมใส่ตรวนแล้วมัดเข้าขังชอย”⁵ มีผู้บริสุทธิ์จำนวนมากที่ต้องเสียชีวิตไปด้วยความผิดที่ตัวเองไม่ได้ก่อ นอกจากนี้ นีคณะกรรมาการปฏิรูป (คปร.) ยังสะท้อนให้เห็นว่าปัญหากระบวนการยุติธรรมของไทย เหตุหนึ่งเกิดจนตัวบทกฎหมาย และเนื้อหาแห่งความยุติธรรมที่เป็นผลบั่นปลาย⁶ ที่แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำในสังคมด้านคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างชัดเจน โดยที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็น

เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ความถูกต้องของมนุษย์ การดำเนินคดีอาญาและการลงโทษทางอาญาเป็นเรื่องที่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลยิ่งกว่ากระบวนการใดๆ ในสังคม เมื่อคนในสังคมมีสิทธิเรียกร้องให้มีการเคารพต่อสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ก็ย่อมใช้มาตรฐานของเรื่องสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นเครื่องตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นไปโดยชอบตามหลักนิติธรรมและครรลองของระบอบประชาธิปไตย⁷ ขณะเดียวกันมีงานวิจัยจากหลายประเทศชี้ให้เห็นว่าโทษตามกฎหมายที่สูงไม่มีผลให้อาชญากรรมลดลง เพราะขณะกระทำความผิดอาชญากรเชื่อเสมอว่าจะหลบหนีการจับกุมได้ ขณะที่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีทิศทางจะยกเลิกโทษประหารชีวิตอันเป็นโทษสูงสุดออกกฎหมายกันมากขึ้นเรื่อยๆ

กฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ที่กำหนดมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกัน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิ

⁴สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.), *ยาเสพติดและโทษประหารชีวิต ทำไมต้องยุติโทษประหารชีวิตในคดียาเสพติด* (กรุงเทพฯ: มาสเตอร์เพรส, พิมพ์ครั้งแรก, 2553) 50-53.

⁵ผู้ต้องขังเรือนจำบางขวาง, *อิสรภาพบนเส้นบรรทัด 13 นักโทษประหาร : โครงการเรื่องเล่าจากแดนประหาร* (กรุงเทพฯ: สารคดี, พิมพ์ครั้งที่ 4, 2555) 32.

⁶คณะกรรมาการปฏิรูป (คปร), *แนวทางการปฏิรูปประเทศไทย : ข้อเสนอต่อพรรคการเมืองและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง* (นนทบุรี: สำนักงานปฏิรูป, พิมพ์ครั้งที่ 3, 2554) 102-103.

⁷ชาติ ชัยเดชสุริยะ, *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา* (กรุงเทพฯ: เดือนตุลา, 2549) 2.

พลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 กติกาข้อ 6 (2) ที่กำหนดเพียงเงื่อนไขสำหรับประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต อาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิด และพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มุ่งหมายให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตกับอาชญากรรมทุกประเภท แต่ดูเหมือนประเทศไทยจะยอมรับเป็นเพียงหลักการ เพราะสิ่งที่ปรากฏให้เห็นยังมีบทลงโทษที่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิในชีวิต คือการลงโทษประหารชีวิตอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ นอกจากกฎหมายอาญา ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ถึงแม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้ความสำคัญต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มาตั้งแต่ฉบับปีพุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันก็ยังได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์⁸ ในขณะที่การลงโทษประหารชีวิตเป็นบทลงโทษที่บัญญัติในกฎหมายอาญา ซึ่งกฎหมายอาญามีแนวคิดที่ว่ารัฐจะบัญญัติกฎหมาย

อาญาออกมาอย่างไรจึงจะเป็นการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดโดยมีวัตถุประสงค์ให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและสันติ กฎหมายอาญาเป็นมาตรการบังคับทางกฎหมายที่รัฐเป็นผู้ใช้ ดังนั้นการที่รัฐจะบังคับใช้กฎหมายต้องอยู่ภายใต้หลักนิติรัฐอันเป็นหลักประกันในทางรูปแบบ ขณะเดียวกันหลักประกันในทางเนื้อหา รัฐต้องบัญญัติลักษณะสิ่งที่จะคุ้มครองและบทลงโทษให้ชัดเจน ซึ่งหลักประกันในทางเนื้อหาต้องอยู่ภายใต้หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกัน อันเป็นหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานด้วย

จากข้อเท็จจริงในเบื้องต้นดังกล่าว ทำให้ผู้เขียนสนใจที่จะวิเคราะห์การลงโทษประหารชีวิต อันเป็นมาตรการบังคับตามกฎหมายอาญาที่รุนแรงที่สุดที่กระทำโดยรัฐ การกระทำดังกล่าวจะเป็นขัดต่อหลักรัฐธรรมนูญที่มุ่งคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกหรือไม่อย่างไร และจากแนวความคิดการลงโทษประหารชีวิตที่มีอยู่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน และหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ว่าแท้จริงแล้วการที่รัฐให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะทำให้แนวความคิดการลงโทษประหารชีวิตที่มีอยู่เปลี่ยนแปลงในทิศทางที่สอดคล้องกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากขึ้นเพียงใด

⁸มาตรา 4 บัญญัติว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง”

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวความคิดการลงโทษประหารชีวิตที่มีอยู่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาแนวความคิดหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการลงโทษประหารชีวิตตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาแนวความคิดการลงโทษประหารชีวิตกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่มีอยู่ในกฎหมายของประเทศไทย
4. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนการลงโทษประหารชีวิตที่มีอยู่ในปัจจุบัน

สมมติฐานในการศึกษา

การลงโทษประหารชีวิต เป็นมาตรการบังคับตามกฎหมายอาญาที่รุนแรงที่สุดโดยทำร้ายชีวิตของผู้ต้องโทษไม่ให้มีสิทธิดำรงอยู่อีกต่อไป อันเป็นการตัดโอกาสมิให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดอีกได้อย่างเด็ดขาด และเป็น การข่มขู่หรือปราบปรามมิให้ผู้อื่นกระทำความผิด เช่นเดียวกันอีก ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ได้แก่ ปณิญาสาครว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่มุ่งคุ้มครองสิทธิมนุษยชน โดยการอ้างถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในการที่จะคุ้มครองสิทธิของมนุษย์และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีมาโดยธรรมชาติที่สำคัญคือ สิทธิในการมีชีวิต และพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง มุ่งหมายเพื่อการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต และตามหลักรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่ฉบับปีพุทธศักราช

2540 จนถึงฉบับปัจจุบัน ที่วางหลักไว้ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง แม้จะมีกรอบกติกาทั้งภายนอกและภายใน แต่ประเทศไทยก็ยังคงการลงโทษประหารชีวิตอยู่ ด้วยเหตุที่ว่าหลักกฎหมายระหว่างประเทศได้กำหนดเป็นหลักการ และเงื่อนไขที่ประเทศภาคีสมาชิกผูกพันต้องปฏิบัติตาม แต่ก็ไม่มีบทลงโทษแก่ประเทศภาคีสมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตาม หากประเทศภาคีสมาชิกเห็นควรดำเนินปฏิบัติตามก็ต้องแสดงออกโดยการให้สัตยาบันเสียก่อน ดังนั้น เมื่อประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบันเลือกรับพิธีสารฉบับที่ 2 ดังกล่าว ก็ยังคงมีโทษประหารชีวิตได้ เพียงแต่อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าโทษประหารชีวิตใช้สำหรับคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดเท่านั้น อย่างไรก็ตามแนวโน้มในอนาคตประเทศไทยมีทิศทางที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิตตามทิศทางการยอมรับของนานาประเทศตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทราบถึงแนวความคิดการลงโทษประหารชีวิตในอดีตถึงปัจจุบัน
2. ทราบถึงหลักอันชอบธรรมในการลงโทษทางอาญาโดยเฉพาะโทษประหารชีวิตตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน
3. ทราบถึงแนวความคิดการลงโทษประหารชีวิตกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่มีอยู่ในกฎหมายของประเทศไทย
4. แนวทางการปรับเปลี่ยนโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

วิธีที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เช่น ตำราหนังสือ เอกสารทางวิชาการ บทความ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ข่าวสาร ตลอดจนตัวบทกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งกฎหมายในประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ แล้วนำมาวิเคราะห์ เพื่อประมวลเป็นข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตและหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงความผูกพันทั้งตามกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายใน สรุปตอบคำถามการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิต

ในอดีตกระบวนการพิจารณาความผิดทางอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาตัวผู้กระทำ ความผิด ค้นหาตัวผู้สนับสนุนด้วยวิธีการข่มขู่ การทรมานให้เกิดความทุกข์ทรมานอย่างสาหัสจนผู้ถูกกล่าวหาไร้สารภาพ ส่วนโทษที่จะลงนั้นมีเพียงประหารชีวิตเท่านั้น ฉะนั้นไม่ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะรับสารภาพหรือไม่ก็ตามโทษที่จะลงก็ไม่แตกต่างกัน การลงโทษรุนแรงถึงประหารชีวิตทำให้เกิดความหวาดกลัวในหมู่ประชาชนเป็นอย่างยิ่งเพราะรัฐใช้อำนาจเด็ดขาดโดยขาดกฎ

เกณฑ์แห่งความยุติธรรม นักปรัชญาไม่เห็นด้วยกับการลงโทษประหารชีวิตได้ทำการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีความเห็นพ้องกันว่ามนุษย์นั้นมีความสามารถในการให้เหตุผลซึ่งเป็นเหตุให้มนุษย์เลือกได้ระหว่างผิดและถูก ถ้ามนุษย์เลือกที่จะทำผิดกฎหมาย นั่นหมายความว่าเขาได้ให้เหตุผลกับตัวเองแล้วว่าการกระทำดังกล่าวนี้เป็นประโยชน์ต่อตัวเขามากกว่าถูกลงโทษ ดังนั้นจุดประสงค์ของการลงโทษก็เพียงเพื่อชี้ให้มนุษย์เห็นถึงสถานะอันไม่พึงปรารถนา หากมนุษย์จะเลือกกระทำผิดนั่นเอง จากแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าวก่อให้เกิดทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษที่สำคัญและได้กำหนดเป็นวัตถุประสงค์การลงโทษในกฎหมายอาญาสามารถสรุปได้ดังนี้

- (1) ทฤษฎีการแก้แค้นตอบแทน (Retributive Theory) หลักการลงโทษแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน โดยโทษที่ลงแก่ผู้กระทำผิดนั้นควรจะต้องเป็นสัดส่วนกับความผิดที่เกิดขึ้น
- (2) ทฤษฎีการตัดโอกาสของผู้กระทำความผิด (Incapacitation Theory) โดยการแยกผู้กระทำความผิดให้อยู่ต่างหากจากสังคมไม่ว่าชั่วคราวหรือถาวร สังคมจะมีความปลอดภัย
- (3) ทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) เป็นการป้องกันยับยั้งไม่ให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น
- (4) ทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Rehabilitative Theory) เป็นการปฏิรูปหรือแก้ไขตัวผู้กระทำความผิด ทั้งเป็นรายบุคคล และเป็นรายกลุ่ม

⁹ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, *ทฤษฎีอาญา* (กรุงเทพฯ: วิทยุชน, 2548) 32.

วัตถุประสงค์ของการลงโทษ โดยการกำหนดบทลงโทษประหารชีวิตสำหรับอาชญากรรม เป็นมาตรการควบคุมอาชญากรรม เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวโดยมุ่งหวังให้อาชญากรรมลดลง การปรามไม่ให้คนกระทำความผิดด้วยการลงโทษประหารชีวิต มีความเชื่อว่า ความกลัวตายเท่านั้นที่จะยับยั้งไม่ให้มีการฆ่าผู้อื่น หรือยับยั้งการกระทำที่รัฐต้องการปรามภัยคุกคามที่ต่อความมั่นคงทางสังคม หรือกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และเชื่อว่าการลงโทษประหารชีวิตเป็นทางออกสุดท้าย เพราะอาชญากรที่ถูกประหารชีวิตไม่มีทางที่จะกระทำผิดได้อีก การลงโทษประหารชีวิตจึงมีวัตถุประสงค์เป็นการแก้แค้นทดแทนอยู่ในตัว ไม่ให้ผู้นั้นกระทำความผิดอีกต่อไป และขณะเดียวกันก็เป็นการยับยั้งหรือป้องกันไม่ให้ผู้อื่นกระทำความผิดนั้นอีก โดยใช้บทลงโทษประหารชีวิตให้เกิดความเกรงกลัวให้ไม่กล้ากระทำความผิด

การที่ประเทศไทยใช้กฎหมายอาญา

เป็นเครื่องมือของรัฐในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมโดยกำหนดอาชญากรรมที่มีความรุนแรง เช่น การฆ่า ให้ผู้กระทำความผิดโทษประหารชีวิต การกำหนดบทลงโทษที่สูงนั้นไม่ได้ทำให้อาชญากรรมลดลงแต่อย่างใด กลับเพิ่มจำนวนมากขึ้น เมื่อพิจารณาจากสถิตินักโทษประหารเด็ดขาดประหารชีวิตตามตารางที่ 1 นักโทษประหารชีวิตจากสถิตินักโทษประหารเด็ดขาดประหารชีวิตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2558 พบว่าปี พ.ศ. 2548 และปี พ.ศ. 2549 มีจำนวนนักโทษประหารชีวิตเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2547 พอในปี พ.ศ. 2550 ถึงปี พ.ศ. 2555 มีจำนวนนักโทษประหารชีวิตลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2549 แต่ถ้าเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2547 จำนวนนักโทษประหารชีวิตมีเพิ่มขึ้น และในปี พ.ศ. 2556 ปีพ.ศ. 2557 เพิ่มขึ้นเป็น 147 คน และ 136 คน ถึงแม้ในปี พ.ศ. 2558 จะลดลงเหลือ 86 คน แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่า จำนวนนักโทษประหารชีวิตไม่ได้ลดลง

ตารางที่ 1 สถิตินักโทษประหารเด็ดขาดประหารชีวิต¹⁰

ลำดับ	ปี	ชาย	หญิง	รวม	บังคับโทษ	หมายเหตุ
1	2547	26	3	29		
2	2548	38	3	41		
3	2549	72	3	75		
4	2550	39	2	41		
5	2551	45	3	48		
6	2552	58	9	67	2	ได้บังคับโทษประหารชีวิต
7	2553	47	2	49		
8	2554	28	1	29		
9	2555	32	2	34		
10	2556	135	12	147		
11	2557	126	10	136		
12	2558	81	5	86		
รวม		727	55	782	2	

¹⁰สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน, *สถิตินักโทษประหารชีวิตประเทศไทย* (3 มิถุนายน 2560) สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน <<https://uclthailand.blogspot.com/2016/06/blog-post.html>>

จากตารางที่ 2 สถิติคดีแสดงจำนวนจำเลยที่ศาลชั้นต้นทั่วประเทศตัดสินลงโทษ จำแนกตามกำหนดโทษ พบว่าจำเลยที่ศาลชั้นต้นทั่วประเทศตัดสินลงโทษประหารชีวิตปี พ.ศ. 2557 มีจำนวนทั้งสิ้น 201 คน ในปี พ.ศ. 2558 จำเลยที่ศาลชั้นต้นทั่วประเทศตัดสินลงโทษประหารชีวิตมีถึง 233 คน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2557 จำนวน 32 คน จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการที่ศาลตัดสินลงโทษประหารชีวิตจำเลย

ไม่เป็นเหตุให้เกิดการยับยั้งหรือป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรม ได้ดีพอยังคงมีผู้กระทำความผิดที่มีโทษประหารชีวิต ดังนั้นการลงโทษประหารชีวิตเป็นวิธีการที่ไม่ทำให้ผู้คิดที่จะกระทำความผิดเกรงกลัวต่อผลร้ายที่จะได้รับมากกว่าความต้องการหรือความพึงพอใจที่จะกระทำความผิดนั้นหมายความว่า การเลือกกระทำความผิดผู้กระทำได้ประโยชน์มากกว่าผลร้ายที่ตนจะได้รับจากการกระทำ จึงเลือกที่จะกระทำความผิด

ตารางที่ 2 สถิติคดีแสดงจำนวนจำเลยที่ศาลชั้นต้นทั่วประเทศตัดสินลงโทษ จำแนกตามกำหนดโทษ¹¹

ปี พ.ศ.	ประเภทของการกำหนดโทษที่มีคำพิพากษา														รวม
	ประหารชีวิต		จำคุก		ปรับ		กักขัง		รับทัณฑ์		รอกาลลงโทษ		อื่น		
	จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวน คน	ร้อยละ	
ปี 2557	201	0.03	121,082	17.04	281,400	39.60	1,893	0.27	381	0.05	299,558	42.16	6,016	0.85	710,531
ปี 2558	233	0.03	103,231	14.25	301,757	41.64	1,923	0.27	2,583	0.36	303,861	41.93	11,018	1.52	724,606

นอกจากกฎหมายอาญาที่มีบทลงโทษประหารชีวิตแล้วยังมีกฎหมายพิเศษอื่น ๆ อีกที่มีบทลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิดกฎหมายพิเศษนั้น ๆ ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการ

ทุจริต พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 แสดงให้เห็นได้ว่าการลงโทษประหารชีวิตไม่ได้ทำให้ลดอาชญากรรมได้จริง

2. เงื่อนไขตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศกับการลงโทษประหารชีวิต

กรอบกฎหมายระหว่างประเทศ ก็มีผลต่อการกำหนดโทษประหารชีวิตตามกฎหมาย

¹¹ สำนักศาลยุติธรรม, รายงานสถิติคดีศาลยุติธรรมทั่วประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2558 (4 มิถุนายน 2560) สำนักศาลยุติธรรม <http://www.coj.go.th/home/file/Annual_Tha_2558.pdf>

ภายในประเทศ การที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกองค์การสหประชาชาติ กฎบัตรสหประชาชาติถือเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีที่ผลผูกพันทางกฎหมายต่อรัฐที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights) หรือ UDHR สนธิสัญญาพหุภาคีและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เป็นบ่อเกิดกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ประเทศไทยมีความผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศนั้นด้วย ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเป็นการขยายความจากกฎบัตรสหประชาชาติ ถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่สำคัญในการเคารพสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน จุดมุ่งหมายของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนั้นมุ่งคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยการอ้างถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในฐานะที่เป็นวัตถุประสงค์หนึ่งในการที่จะคุ้มครองสิทธิของมนุษย์และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มีมาโดยธรรมชาติ ซึ่งสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ สิทธิในการมีชีวิตในกรอบสากลถือว่าทุกชีวิตมีคุณค่าและทุกคนมีศักดิ์ศรีเพื่อแสดงความมุ่งมั่นในการปกป้องคุ้มครอง มิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของกันและกัน ดังที่ปรากฏในอารัมภบทของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่ว่า “โดยที่การยอมรับศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกัน และที่ไม่อาจเพิก

ถอนได้ของสมาชิกทั้งมวลแห่งครอบครัวมนุษยชาติ เป็นพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพในโลก...โดยที่ประชาชนแห่งสหประชาชาติได้ยืนยันอีกครั้งไว้ในกฎบัตรถึงศรัทธาในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ในศักดิ์ศรีและคุณค่าของมนุษย์และในสิทธิที่เท่าเทียมกัน โดยที่รัฐสมาชิกต่างปฏิญาณที่จะบรรลุดังซึ่งการส่งเสริมการเคารพและยึดถือมนุษยชน และอิสรภาพขั้นพื้นฐานโดยสากล โดยความร่วมมือกับสหประชาชาติ...”¹² และได้กำหนดหลักการให้รัฐสมาชิกรับไปเป็นกรอบในทางปฏิบัติที่เกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบัญญัติกฎหมายภายในหรือการปรับแก้กฎหมายภายในให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว

นอกจากนี้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนยังได้ขยายข้อความให้มีรายละเอียดชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 หรือ ICCPR มารองรับอีกชั้นหนึ่งโดยเฉพาะกติกาข้อ 6 (2) ที่ว่า “ในประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิดและไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกติกานี้และต่ออนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ การลงโทษเช่นนี้จะกระทำได้อีกแต่โดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ...”¹³

¹²กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ, *ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน แปลโดย กรมองค์การระหว่างประเทศ* (กรุงเทพฯ: กระทรวงการต่างประเทศ, 2551) 18-19.

¹³คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, *กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง* (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, น.ป.ป.) 30-32.

จะเห็นได้ว่ากติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หรือ ICCPR นั้นไม่มีข้อห้ามเรื่องการลงโทษประหารชีวิต เพียงแต่กำหนดเงื่อนไขว่า “การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด” ทำให้ประเทศไทยยังคงมีโทษประหารชีวิตอยู่ แต่จะมีปัญหาในการตีความว่าการกระทำผิดลักษณะใดที่เรียกว่าเป็น “คดีอุกฉกรรจ์ที่สุด” เนื่องจากไม่ได้กำหนดบทนิยามไว้ นอกจากนี้ในกติกาข้อ 6 (6) ที่ว่า “รัฐภาคีใดแห่งกติกานี้ จะยกข้อนี้ขึ้นอ้างเพื่อประวิง หรือขัดขวางการยกเลิกโทษประหารชีวิตมิได้” ดังนั้นเพื่อไม่ให้รัฐภาคีใช้กติกาข้อ 6 (2) เป็นข้ออ้างการยกเลิกโทษประหารชีวิต ICCPR จึงได้มีการประกาศใช้พิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol to the ICCPR, aiming at the abolition of death penalty) เพื่อการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต เงื่อนไขพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 นี้จะมีผลต่อประเทศสมาชิกที่ต้องดำเนินการยกเลิกโทษประหารชีวิตก็ต่อเมื่อประเทศสมาชิคนั้นได้ให้สัตยาบัน สำหรับประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบันเลือกรับพิธีสารฉบับที่ 2 ดังกล่าว จึงยังคงโทษประหารชีวิตไว้

ถึงแม้ปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอันเป็นที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นลายลักษณ์อักษร จะพยายามผลักดันให้เกิดการยอมรับและยกเลิกโทษประหารชีวิต แต่ปัญญาดังกล่าวเองก็ไม่ได้กำหนดเป็นข้อห้ามอย่างเด็ดขาดให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต เพียงแต่กำหนด

เป็นเงื่อนไขว่าประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด ดังนั้นในหลายประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกจึงไม่จำเป็นต้องผูกพันหากเห็นว่าประเทศของตนยังมีความจำเป็นก็ยังคงการลงโทษประหารชีวิตไว้ อย่างเช่นประเทศไทย การลงโทษประหารชีวิตก็ไม่เป็นการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศนั้นเป็นภาคี

3. หลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และหลักการลงโทษประหารชีวิตภายใต้รัฐธรรมนูญในฐานะกฎหมายภายใน

ความเข้าใจของคำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ทั้งในแง่ของนักปรัชญา และในแง่ของนักกฎหมายมีความเข้าใจว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความหมายถึง คุณค่าในตัวของตนเองที่มีลักษณะเฉพาะ อันสืบเนื่องมาจากความเป็นมนุษย์ และเป็นคุณค่าที่ผูกพันอยู่กับความเป็นมนุษย์ โดยไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขใดๆ ทั้งสิ้น เช่น เงื่อนไขทางเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัย หรือเงื่อนไขทางคุณสมบัติอื่นๆ ของบุคคล ทุกคนมีอิสระในการตัดสินใจของตนเองในอันที่จะกำหนดตนเองและในการสร้างสภาพแวดล้อมของตนเอง ภายใต้ความรับผิดชอบของตนเอง โดยถือว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นคุณค่าที่ไม่อาจถูกล่วงละเมิดได้ โดยที่หลักการอันเป็นสาระสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ประกอบด้วยรากฐานอันเป็นสาระสำคัญ 2 ประการ คือ สิทธิในชีวิตร่างกาย และสิทธิในการที่จะได้รับความเสมอภาค ซึ่งรากฐานที่เป็นสาระสำคัญดังกล่าวนี้ไม่อาจแยกออกจากกันได้ และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็น

อย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของความเป็นมนุษย์ได้อย่างมีศักดิ์ศรีอย่างแท้จริง โดยที่สิทธิในชีวิต ร่างกายเป็นสิทธิที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่เกิดเป็น สิทธิที่มีมาโดยธรรมชาติ สิทธิในชีวิตร่างกายจึง เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรง อยู่ของความเป็นมนุษย์และไม่อาจจะถูกพรากไป จากบุคคลได้ ในทางตรงกันข้ามสิทธิในชีวิต ร่างกายอาจทำให้ได้รับหลักประกันมากขึ้นโดย บทบัญญัติกฎหมายของรัฐ ส่วนสิทธิในที่จะได้ รับความเสมอภาคหรือสิทธิเสมอภาคนั้นเป็นการ แสดงให้เห็นถึงว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพ อย่างเท่าเทียมกัน ถึงแม้มนุษย์ทุกคนจะมีสิทธิใน ชีวิตร่างกายของตนแต่ถ้าขาดหลักประกันในความ เสมอภาคแล้วบุคคลอาจได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่า เทียมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมหรืออาจถูกเลือก ปฏิบัติจากผู้ใช้อำนาจรัฐ ด้วยเหตุนี้หลักความ เสมอภาคจึงเป็นรากฐานที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้นเพื่อให้มนุษย์ สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรีอย่างแท้จริง บุคคลแต่ละคนยังจะต้องมีหลักประกันในเรื่อง ความเสมอภาคด้วย¹⁴ เมื่อพิจารณาจากรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศไทยจะพบว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ดังกล่าวได้รับการยอมรับ และได้รับการคุ้มครองไว้ใน มาตรา 4 ที่ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความ คุ้มครองปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครอง ตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน” บทบัญญัติดังกล่าว เป็นการประกาศเจตนารมณ์ของรัฐที่จะถือเอา

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นเป้าหมายสูงสุดในการกำหนดการใช้อำนาจรัฐที่พึงปวงต่อประชาชน นอกจากมาตรา 4 ดังกล่าวแล้วยังปรากฏใน มาตรา 28 ที่ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพใน ชีวิตและร่างกาย...” บทบัญญัติดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นชัดว่าสิทธิในชีวิตร่างกายได้รับการยอมรับ และได้รับการคุ้มครองด้วยกฎหมายสูงสุด ของประเทศ เมื่อสิทธิในชีวิตร่างกายได้รับหลัก ประกันมากขึ้นย่อมแสดงให้เห็นว่าสิทธิในชีวิต ร่างกายนั้นไม่อาจจะถูกพรากไปจากบุคคลได้ นั้นหมายความว่าบุคคลจะไม่ถูกฆ่าให้ตาย การ ลงโทษประหารชีวิตเป็นการฆ่าเป็นการทำลายชีวิต ของบุคคล การลงโทษประหารชีวิตจึงเป็นพราก สิทธิในชีวิตร่างกายไปจากบุคคลอันเป็นการ ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่มีมา แต่การเกิดและมีมาโดยธรรมชาติ เท่ากับเป็น การทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทำให้คุณค่า ความเป็นมนุษย์ของเขาหมดไป

หากพิจารณามาตรการทางกฎหมายอาญา ที่เรียกว่าสภาพบังคับจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ มีการกระทำละเมิดกฎหมายอาญาหรือกฎหมาย อื่นที่มีโทษทางอาญา ผลของการกระทำละเมิด ก็คือการถูกลงโทษและการลงโทษประหารชีวิต เป็นวิธีการลงโทษที่รุนแรงที่สุดในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา เมื่อพิจารณาในเบื้องต้น กฎหมายอาญาจะพบว่ามาตรา 2 แห่งประมวล กฎหมายอาญา ที่ว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทาง อาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ใน ขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนด

¹⁴บรรเจิด สิงคะเนติ, *หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์* (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 4, 2555) 88.

โทษไว้และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย. . .” เป็น บทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของ ประชาชนว่าไม่ต้องรับผิดทางอาญาถ้าไม่มี กฎหมายและไม่ถูกลงโทษถ้าไม่มีบทกำหนดโทษ ไว้ ทั้งนี้หลักคุ้มครองสิทธิดังกล่าวได้รับการ บัญญัติคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 29 ด้วย ว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำ การอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้น บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษ ที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติ ไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิด มิได้. . .” อันเป็นหลักประกันในทางรูปแบบของ กฎหมายอาญาที่สำคัญ ที่ว่า “หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ถ้าไม่มีกฎหมาย” (no crime no punishment without law) หรือคำภาษาละตินที่ว่า Nullum crimen, nulla poena, sine lege ซึ่ง สืบเนื่องมาจากหลักที่ว่าอำนาจรัฐต้องมีกฎหมาย รับรอง “หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ถ้าไม่มี กฎหมาย” นี้เป็นหลักสากลที่บัญญัติรับรองไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเสมอมา ไม่เคยถูกยกเลิกไปตามรัฐธรรมนูญ และเมื่อมี รัฐธรรมนูญใหม่หลักดังกล่าวนี้ก็ยังคงได้รับการ รับรองบัญญัติไว้อีกจนกระทั่งปัจจุบัน ส่วนของ บทกำหนดโทษทางอาญาที่รุนแรงที่สุดที่จะลงแก่ ผู้กระทำความผิดพบว่าตามมาตรา 18 แห่ง ประมวลกฎหมายอาญา คือ โทษประหารชีวิต นั้นหมายความว่า ถ้ามีการกระทำความผิดในฐานะ ความผิดที่ต้องโทษประหารชีวิต ผู้นั้นก็จะถูก ลงโทษประหารชีวิตด้วยวิธีการฉีดยาหรือสารพิษ และกระทำการประหารชีวิตโดยรัฐ จะเห็นได้ ว่าการประหารชีวิตเป็นลักษณะของโทษทาง

อาญาที่กระทบต่อสิทธิในการมีชีวิต อันเป็นสิทธิ ในการมีชีวิตเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการ ขอมรับและได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตามที่กล่าวมาแล้ว หากรัฐเห็นว่าเพื่อคุ้มครอง ปกป้องสิทธิในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของ ประชาชนส่วนรวม และรัฐเห็นว่าเกิดประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ปัจเจกชน รัฐก็มีความ ชอบธรรมที่จะทำลายสิทธิในการมีชีวิต แต่การ กระทำดังกล่าวรัฐจะมีอำนาจจัดการได้ต้องมีบท กฎหมายรับรองให้อำนาจกระทำได้ อำนาจจัดการ ดังกล่าวพบว่ารัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ไว้ใน มาตรา 26 ที่ว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการ จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตาม เจื่อนใจที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่ รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดัง กล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระ หรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควร แก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความ จำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย. . .” จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าถึงแม้จะมี บทบัญญัติที่รับรองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของ ประชาชนไว้อย่างชัดเจน แต่เพื่อการบริหารจัดการ ประเทศให้ดำรงอยู่อย่างสถาพรรัฐธรรมนูญจึงให้อำนาจแก่รัฐที่จะบัญญัติกฎหมายขึ้นมาถึงแม้ จะเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชน ก็ตามย่อมจะกระทำได้เฉพาะเมื่อมีเหตุผลสมควร แต่จะจำกัดเกินกว่าเหตุหรือถึงขนาดเสมือน เป็นการลบล้างสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของ ประชาชนไม่ได้ ดังนั้น เกณฑ์ที่เป็นข้อจำกัด อำนาจรัฐในการตรากฎหมายที่จะจำกัดสิทธิ เสรีภาพของประชาชนได้นั้นมีอยู่ 3 ประการที่

สำคัญ ได้แก่ การตรากฎหมายต้องไม่ขัดหลักนิติธรรม การตรากฎหมายต้องไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และการตรากฎหมายจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ หากกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาที่มีบทลงโทษประหารชีวิตนั้นเป็นกฎหมายลำดับรองที่นำมาใช้บังคับในทางปฏิบัติ บทลงโทษประหารชีวิตเป็นบทบัญญัติจำกัดสิทธิในชีวิตของประชาชน การประหารชีวิตเป็นการทำลายชีวิตของผู้กระทำความผิด เพื่อควบคุมอาชญากรรมในสังคม การลงโทษประหารชีวิตเป็นการกระทำที่ทำลายสิทธิในการมีชีวิตอันเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานความเป็นมนุษย์เป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทำลายคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ ถึงแม้ด้วยเหตุภาระหน้าที่ของรัฐต้องดูแลความสงบสุขของสังคม ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงของประเทศ และรัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติให้อำนาจแก่รัฐที่จะจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ก็ตาม แต่การลงโทษประหารชีวิตเป็นการจำกัดสิทธิในชีวิตของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ เพราะรัฐธรรมนูญยอมรับและรับรองว่าบุคคลย่อมมีสิทธิในชีวิตร่างกาย และเป็นการกระทำที่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลซึ่งขัดต่อหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ได้รับการยอมรับและได้รับการคุ้มครองด้วยกฎหมายสูงสุดของประเทศ การบัญญัติบทลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายลำดับรองดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยหลักนิติธรรม ถึงแม้จะเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยส่วนรวมคือความปลอดภัยจากอาชญากรรมต่าง ๆ ก็ตาม

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตกับหลักคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การลงโทษประหารชีวิตกับหลักคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายต่างประเทศ และโทษประหารชีวิตกับหลักความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในประเทศไทย จะเห็นได้ว่ากฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือของรัฐในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมโดยกำหนดอาชญากรรมที่มีความรุนแรง เช่น การฆ่า ให้ผู้กระทำความผิดโทษประหารชีวิต การกำหนดบทลงโทษที่สูงดังกล่าวสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันยับยั้งไม่ให้เกิดการกระทำความผิดเกิดขึ้น แต่ไม่ได้ทำให้อาชญากรรมลดลงแต่อย่างใด กลับเพิ่มจำนวนมากขึ้น และที่สำคัญคือ ผู้กระทำความผิดจากสถิติพบว่า มีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดเพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่เป็นคดียาเสพติดหรือการลักทรัพย์ และถึงแม้ศาลจะพิพากษาลงโทษประหารชีวิต แต่ก็ยังมีการกระทำความผิดแบบเดียวกันเกิดขึ้นอีกและเพิ่มจำนวนมากขึ้น แสดงให้เห็นได้ว่า การพิพากษาลงโทษประหารชีวิตไม่ได้ทำให้เกิดการยับยั้งหรือป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดนั้นขึ้นอีก การลงโทษประหารชีวิตจึงเป็นวิธีการแก้ปัญหาของรัฐที่ปลายเหตุ รัฐไม่ได้ทำการศึกษาค้นหาต้นเหตุแห่งการกระทำความผิดว่าทำไมถึงเกิดอาชญากรรม และที่สำคัญไม่สามารถลดอาชญากรรมได้จริง ถึงแม้รัฐยอมรับรองและคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตไว้ในรัฐธรรมนูญ การลงโทษประหารชีวิตซึ่งเห็นเป็นประจักษ์ว่าเป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ก็ยังคงมีขึ้น ด้วยแนวความคิดที่คนไทยยังขาดความตระหนักถึงการต้องยอมรับและเคารพสิทธิในการมีชีวิตของทุกคน ว่าชีวิตของทุกคนมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างจริงจัง

กฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันต่อประเทศไทยที่เป็นภาคีที่สำคัญ คือ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Right 1966) หรือ ICCPR ไม่ได้มีข้อห้ามการลงโทษประหารชีวิต มีเพียงพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 2 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Second Optional Protocol to the ICCPR, aiming at the abolition of death penalty) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต จะมีผลผูกพันประเทศภาคีต่อเมื่อมีการให้สัตยาบัน และมีประเทศภาคีหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยยังไม่ได้ให้สัตยาบันเลือกรับพิธีสารฉบับที่ 2 เพื่อยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต และกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศก็ไม่ได้ห้ามการลงโทษประหารชีวิต แต่มีความเป็นไปได้สูงในภายหน้าในการยกเลิกโทษประหารชีวิตจะถูกดำเนินการภายใต้การยอมรับโดยจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ด้วยเหตุที่จารีตประเพณีระหว่างประเทศกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วต่อจุดยืนให้มีการยอมรับการยกเลิกโทษประหารชีวิตอย่างแพร่หลายทั่วโลก

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้รับการยอมรับและได้รับการคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ การลงโทษประหาร

ชีวิตเป็นการกระทำที่ทำลายสิทธิในการมีชีวิต อันเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทำลายคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ ถึงแม้รัฐธรรมนูญจะให้อำนาจแก่รัฐที่จะจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ก็ตาม แต่การลงโทษประหารชีวิตเป็นการจำกัดสิทธิในชีวิตของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ เพราะรัฐธรรมนูญยอมรับและรับรองว่าบุคคลย่อมมีสิทธิในชีวิตร่างกาย และเป็นการกระทำที่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลซึ่งขัดต่อหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ได้รับการยอมรับและได้รับการคุ้มครองด้วยกฎหมายสูงสุดของประเทศ การบัญญัติบทลงโทษประหารชีวิตในกฎหมายอาญารวมทั้งกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาจึงเป็นการไม่ชอบด้วยหลักนิติธรรม

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์การลงโทษประหารชีวิตกับหลักคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การลงโทษประหารชีวิตอันเป็นการทำลายสิทธิในชีวิตที่มีมาโดยธรรมชาติ ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นการทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่ได้รับการยอมรับและต้องเคารพ ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ

1. เสนอแนะให้กฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่มีโทษประหารชีวิต ให้ไม่มีบทลงโทษประหารชีวิตเป็นการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิต ในเมื่อสิทธิในชีวิตร่างกายอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานได้รับหลักประกันมากขึ้นตามรัฐธรรมนูญย่อมแสดงให้เห็นว่าสิทธิในชีวิตร่างกายนั้นไม่อาจจะถูกพรากไปจากบุคคลได้

นั้นหมายความว่าบุคคลจะไม่ถูกฆ่าให้ตาย การลงโทษประหารชีวิตเป็นการฆ่าเป็นการทำลายชีวิตของบุคคล การลงโทษประหารชีวิตจึงเป็นพรากสิทธิในชีวิตร่างกายไปจากบุคคลอันเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่มีมาแต่การเกิดและมีมาโดยธรรมชาติ เท่ากับเป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทำให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ของเขาหมดไป การลงโทษประหารชีวิต เป็นการล่วงละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในการมีชีวิต ถึงแม้กฎหมายระหว่างประเทศไม่มีเงื่อนไขห้ามการลงโทษประหารชีวิต แต่กฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่มีโทษประหารชีวิต ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองกลับมีบทบัญญัติลงโทษประหารชีวิตอันละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เป็นการขัดต่อหลักการที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองคุ้มครองไว้ อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติประเทศไทยไม่ได้ทำการประหารชีวิตมากกว่า 8 ปี ซึ่งแสดงถึงทิศทางว่ารัฐมีแนวโน้มที่จะไม่ใช้วิธีการลงโทษประหารชีวิตอีก แต่เพื่อเป็นหลักคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่จะไม่ถูกล่วงละเมิดศักดิ์ศรีอย่างจริงจังและชัดเจน จึงเสนอแนะให้รัฐแก้กฎหมายภายในได้แก่ กฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่มีโทษประหารชีวิต ให้ไม่มีบทลงโทษประหารชีวิตเป็นการยกเลิกการลงโทษประหารชีวิตโดยกฎหมายถึงจะเป็นหลักประกันที่มั่นคง และสอดคล้องกับหลักคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

2. เสนอแนะให้ใช้มาตรการการลงโทษที่กระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญน้อยกว่าการลงโทษประหารชีวิต ได้แก่ การลงโทษจำคุกตลอดชีวิตแทน

3. ในกรณีที่ยังคงโทษประหารชีวิตเสนอแนะในเรื่องการใช้การตีความกฎหมายคำว่า “คดีอุกฉกรรจ์ที่สุด” ควรจะมีเกณฑ์พิจารณาที่ชัดเจน ตามมติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองข้อ 6 (2) กำหนดเงื่อนไขว่า “ในประเทศที่ยังมิได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิตอาจกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดตามกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิด...” กติกาดังกล่าวไม่ได้กำหนดบทนิยามว่าเฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดนั้นหมายถึงความผิดลักษณะใด แต่ละประเทศต่างมีการตีความหมายในมุมมองของตนเอง ถ้ามองในแง่ของเหยื่อที่ถูกกระทำ หากเหยื่อได้รับผลกระทบต่อชีวิตถึงแก่ความตาย เช่น การฆ่าโดยเจตนา ถือเป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด แต่ประเทศอิสลามบางประเทศมองว่าการผิดประเวณีหรือการละทิ้งศาสนาเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุดในขณะที่บางประเทศมองว่าความผิดทางการเมืองและอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเป็นอาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุด สำหรับประเทศไทยมองว่าเหยื่อได้รับผลกระทบต่อชีวิตถึงแก่ความตาย เช่น ความผิดฐานฆ่าคนโดยเจตนา ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เช่น ชิงทรัพย์ปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้คนตาย ถือเป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด ส่วนความผิดฐานเป็นกบฏฐานเจ้าพนักงานรับสินบน หรือความผิดฐานอื่นที่มีโทษประหารชีวิตที่เหยื่อไม่ได้รับผลกระทบต่อชีวิตถึงแก่ความตาย และตามพระราชบัญญัติอื่นๆ ที่มีโทษประหารชีวิต มองอย่างไรว่าเป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่สุดหรืออาชญากรรมที่ร้ายแรงที่สุด ดังนั้น จึงเสนอแนะควรมีเกณฑ์พิจารณาที่ชัดเจนว่าความผิดลักษณะใดเป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด